

Іван Сірко

Молоді роки

Іван Сірко народився приблизно між 1605—1610 роками. Це засвідчують результати досліджень останків Сірка, згідно з якими кошовому отаманові на момент його смерті було 70-75 років.

Від першого дослідника біографії Сірка, Дмитра Яворницького, пішла думка про те, що майбутній кошовий отаман народився в Слобідській Україні в слободі Мерефі. Однак Мерефа була заснована лише 1658 року, тобто після народження Сірка.

Сучасні дослідники вважають, що Іван Сірко походив зі Східного Поділля, а місцем його народження було сотенне місто Брацлавського полку Мурафа за кілька кілометрів від Кальника.

За переказами, що були складені по смерті Сірка, майбутній отаман походив з козацького роду. Проте це твердження спростовують листи королів Речі Посполитої, в яких вони називали Сірка «уродзоним», тобто шляхтичем. Крім цього, в тогочасних джерелах під 1592 роком згадується ім'я подільського шляхтича Войтеха Сірка, одруженого з якоюсь Оленою Козинською, що можливо був родичем ватажка запорожців.

Родина Івана сірка

Софія Сірчиха — дружина Івана Сірка. Можливо, походила з Полтави. Проживала у місті Мерефа на Слобожанщині. Народила Івану двох синів — Петра і Романа, і двох доньок. Згадується у народній думі «Вдова Івана Сірка і Сірченки».

Син: Петро Сірченко — одружений на доньці молдавського господаря Хінкула. Загинув під час походу на Крим проти турків 1673 року (за народною думою через зраду джури Голуба Волошина, за річкою Тор (Сіверський Донець), біля трьох зелених байраків).

Син: Роман Сірченко — дружений 1679 року з донькою покійного гетьмана Івана Брюховецького (згідно німецькомовної швейцарської газети від 30 червня 1680 року, виданої в Цюриху («Ordinari Wochen-Zeitung»)). Герой пісні «Ой Лимане, Лимане...». На схилі життя Іван Сірко послав Романа із сотнею козаків на службу до короля Речі Посполитої Яна III Собеського, який взяв його По смерті батька під опіку. В інструкції короля, даній його послу на Січ брацлавському протопопові Зарембі 24 липня 1682 року, цей останній мав переконувати козаків, що «шкатулка» королівського серця завжди відкрита для них і як доказ нагадати, що король «Сіркового сина пригорнув до себе завдяки пам'яті й заслугам його батька». У спеціальному листі до запорожців, датованому приблизно тим самим часом, король зокрема писав: «Уродзоний Сірко, котрого як сина, такого великого мужа і відважного ватажка за цілість християнства ми пригорнули до себе і взяли під власну опіку, аби показати світові, як ми вдячні лицарській праці його батька», тобто Івана Сірка. Із згаданої вже думи довідуємося, що другий син Сірка, очевидно, цей-таки Роман помер у Мерефі на очах у матері.

Донька: ім'я невідоме — дружина Івана Сербина, мерэф'янського козака .

Донька: ім'я невідоме — дружина Івана Артеменка (Артемів), козака Харківського полку.

Участь у Тридцятилітній війні

В українській історіографії 20 століття вважалося, що Сірко брав участь у Тридцятирічній війні (1618—1648) на стороні французів. Зокрема стверджувалося, що 1644 року Богдан Хмельницький, військовий писар Війська Запорозького у Варшаві зустрівся з послом Франції графом де Брежі і наступного року підписав контракт, за яким 2500 козаків дісталися морем через Гданськ до французького порту Кале. Командиром цих козаків був Іван Сірко, який у жовтні 1645 року брав участь у боях проти Іспанії у Фландрії під командуванням Людовіка де Бурбона, а 1646 року, спільно з армією принца Конде, взяв «ключ від Ла-Манша» — неприступну фортецю Дюнкерк. Проте дослідження сучасних істориків доводять, що в джерелах, які присвячені Тридцятирічній війні, ім'я Івана Сірка не згадується. Так само відсутні прямі згадки про участь українських козацьких підрозділів у конфлікті. Робиться припущення, що «легенда про Сірка» виникла через перекручування попередніми істориками імені французького генерала, барона де Сіро. Попри це на честь «легендарної» перемоги Івана Сірка на березі Ла-Маншу встановлено пам'ятник козацькому отаману.

Коштовий отаман

Брав участь у війнах Б. Хмельницького з Польщею, але найбільше й успішно воював проти татар і турків. В історичних документах зафіксована участь Івана Сірка у визвольній війні українського народу проти Речі Посполитої, зокрема в битві під Жванцем 1653 р. 1654 року Іван Сірко, разом з полковниками Іваном Богуном, Петром Дорошенком, та іншими, виступає проти підписання Переяславської угоди, і, як більшість запорожців, відмовляється від присяги московському царю Олексію Михайловичу. У другій половині 50-х років — Вінницький полковник. Після перемоги гетьмана Івана Виговського над московським військом під Конотопом 1659 року, Сірко на чолі запорожців завдає поразки союзникам гетьманців — кримським татарам під Аккерманом і плюндрує степовий Крим. А вже за кілька місяців він несподівано відмовляється ставити свій підпис, навіть за присутності гетьмана Юрія Хмельницького, під Переяславськими статтями 1659 року. Наприкінці 1660 року Сірко остаточно пориває з Ю. Хмельницьким і відправляється на Чартомлицьку Січ.

Чигиринські походи

Запорозькі козаки взяли участь у відсічі другого так званого Чигиринського походу стотисячного турецько-татарського війська, яке взяло в облогу Чигирин, плануючи після завоювання цього міста зробити його плацдармом для загарбання Правобережної, а потім й усієї України. Чигирин захищали 40-тисячна царська армія під командуванням Ромодановського й 20-тисячне козацьке військо на чолі з гетьманом Іваном Самойловичем. У 1677 р. після безуспішної тритижневої облоги турки й татари змушені були ретируватися з України.